

Politidirektoratet

Sendes elektronisk

DERES REF.:
VÅR REF.: 326860

DATO: 5. april 2023

Rettsgrunnlag for massevisitasjon av personer på offentlig sted

Vi viser til at politiet i løpet av våren 2023 har gjennomført flere massevisitasjoner med hjemmel i politiloven § 7 a, i hhv. Molde, Kristiansand, Gjøvik og Oslo. Det er videre varslet om at det vil gjennomføres flere massevisitasjoner i nær fremtid.

Advokatforeningens forsvarergruppe mener at dagens regelverk ikke gir grunnlag for den type massevisitasjoner som har blitt gjennomført den siste tiden. Det følger av politiloven § 7 a at politiet kan visitere person på offentlig sted når det er grunn til å undersøke om noen er i besittelse av eller oppbevarer våpen. Politiets praksis tilsier at bestemmelsen anvendes som hjemmel til å visitere enhver person som befinner seg på aktuelle kontrollsteder. Det er etter vårt syn en uriktig tolkning av bestemmelsen.

Ordlyden i politiloven § 7 a kan isolert sett synes å åpne opp for den forståelsen som politiets praksis gir uttrykk for. Bestemmelsen må imidlertid tolkes i lys av tidligere lovarbeid, og de konstitusjonelle og menneskerettslige skranker som lovgivningen ellers oppstiller. Politiloven § 7 a er en videreføring av den tidligere politiloven § 10 a. Politiloven § 10 a gav politiet hjemmel til å visitere «person» hvis det var «grunn til å undersøke» om personen var i besittelse av våpen. Bestemmelsen oppstilte dermed et krav om konkret mistanke knyttet til om personen var i besittelse av våpen. Ved overgangen fra politiloven §§ 10 a til 7 a, ble bestemmelsens ordlyd noe endret. Ordlydsendringen kan imidlertid ikke gi grunnlag for en utvidelse av rettstilstanden.

Ordlydsendringen som ble gjort ved innføringen av politiloven § 7 a er i ikke kommentert i bestemmelsens forarbeider. Det kommer imidlertid frem at departementet ved sine vurderinger i stor grad har bygget på erfaringer fra visitasjonsgruppen, en arbeidsgruppe nedsatt for å vurdere politiets behov for en utvidet adgang til visitasjon. Departementet trekker frem et utdrag fra visitasjonsgruppens rapport, hvor det fremheves at nettopp kravet til mistanke som Politiloven § 10 a oppstilte, gjorde bestemmelsen anvendelig. Det taler for at lovgiver mente å oppstille et tilsvarende krav for visitasjonsadgangen etter politiloven § 7 a, som etter den tidligere § 10 a. Det har formodningen mot seg at lovgivers taushet skal føre til en utvidende ordlydsfortolkning, særlig når det dreier seg om en så inngripende hjemmel som politiloven § 7 a. Det tolkningsrom som foreligger kan ikke benyttes til å tolke bestemmelsen utvidende, spesielt sett i lys av klarhetskravet som gjelder for myndighetsinngrep.

Det er satt konstitusjonelle og menneskerettslige skranker for den polisiære lovgivningen, gjennom bl.a. Grunnlovens §§ 102 og 113, samt EMK art. 8, jf. mrl. § 3. Forholdet mellom politiloven § 7 a og EMK art. 8 ble vurdert med utgangspunkt i anvendelsesområdet som fulgte av politiloven § 10 a. Hvis visitasjonsadgangen

ble utvidet ved innføringen av politiloven § 7 a, må lovgiver foreta en ny vurdering av hvorvidt bestemmelsen fortsatt er i tråd med EMK art. 8.

Praksis fra EMD viser at det i dag stilles større kvalitative krav til lovhjemler som påberopes som grunnlag for inngripende myndighetsutøvelse i dag, enn da politiloven § 7 a ble innført. Kravet som EMD oppstiller er at «the law must indicate with sufficient clarity the scope of any such discretion conferred on the competent authorities and the manner of its exercise». Hvorvidt det oppstilles et konkret mistankekrav, er et moment som gis betydelig vekt i vurderingen av hvorvidt en hjemmel for visitasjon er i tråd med EMK art. 8, jf. *Gillan og Quinton mot Storbritannia*. Dommen er senere fulgt opp i *Beghal mot Storbritannia* fra 2019. Hvis det legges til grunn en forståelse av politiloven § 7 a som gir adgang til å visitere enhver person uavhengig av om det er grunn til å undersøke om han eller hun er i besittelse av eller oppbevarer våpen, vil det etter vår mening innebære et brudd på EMK art. 8.

Advokatforeningens forsvarergruppe ber Politidirektoratet vurdere dagens praksis med massevisitasjoner etter politiloven § 7 a, med de begrensninger som følger av Norges menneskerettslige forpliktelser. Beslutninger om massevisitasjoner kan ikke være avhengig av det enkelte politidistrikts praksis.

Med vennlig hilsen,

Marius Dietrichson
Leder for Advokatforeningens forsvarergruppe
(Sign.)